

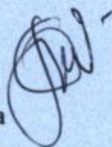
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет

"Львівська політехніка"

ЛИСЕНКО

Ольга Юрївна

УДК 728.1 (477.83-4)

**ФОРМУВАННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ АРХІТЕКТУРИ ГРОМАДСЬКИХ
ПРОСТОРІВ У СТРУКТУРІ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ ЛЬВОВА
рубежу ХІХ — ХХ століть.**

18.00.01 — Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата архітектури

Львів - 2006

К82-00(НУж) Львів + Н71-082.06

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національній
Міністерства освіти і науки України

ЛННБ України ім.В.Стефаніка

00762006 (L)

Науковий
керівник -

кандидат архітектури,
Черкес Богдан С.
основ архітектури
Національного університету "Львівська політехніка"

72.01
72.025.4

Офіційні
опоненти -

доктор архітектури, професор
Ніколаєнко Володимир Анатолійович,
кафедра дизайну архітектурного середовища Національного
технічного університету ім. Ю.Кондратюка (м.Полтава)

кандидат архітектури
Могитич Роман Іванович,
керівник майстерні Регіонального спеціалізованого
науково-реставраційного інституту
"Укрзахідпроектреставрація" (м.Львів)

Провідна
установа -

Київський національний університет будівництва і
архітектури Міністерства освіти і науки України (м.Київ),
кафедра основ архітектури і архітектурного проектування

Захист дисертації відбудеться "15" червня 2006 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.052.11 у Національному університеті "Львівська політехніка" (79013, м. Львів-13, вул.С.Бандери, 12, ауд.226 головного корпусу).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету "Львівська політехніка" (м.Львів, вул. Професорська, 1).

Автореферат розісланий "10" травня 2006 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
к. арх., проф.

Петришин Г.П.

ЛВ. 64. 833

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

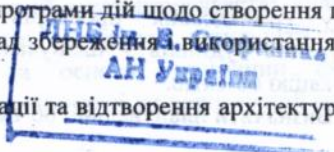
Львів відзначається великою кількістю історико-архітектурних пам'яток і як важливий об'єкт національної культурної спадщини потребує вирішення нагальних проблем, пов'язаних з їхнім збереженням, вивченням та реставрацією. Розв'язання чекають також задачі регулювання та використання архітектурної спадщини із врахуванням культурно-історичної цінності пам'яток, функціональних потреб та економічних можливостей сучасної України.

Вагомою формувальною ланкою загального образу Львова є період рубежу ХІХ – ХХ ст., який був часом активного розвитку і територіального росту міста. Дослідження особливостей формування та розвитку цієї архітектури мають сьогодні наукове і практичне значення як для вирішення задач, пов'язаних із збереженням культурно-історичної спадщини, так і для набуття позитивного досвіду у галузі будівництва комерційного житла в зв'язку з процесами, які відбуваються в сучасній українській економіці.

Специфіка та особлива культурно-історична роль архітектурного розвитку житлових будинків рубежу ХІХ – ХХ ст. полягають в оригінальних рішеннях, використанні нових матеріалів і технологій для надання спорудам максимально репрезентативних якостей. Це найбільше акумульовано у громадських просторах в структурі житлових будинків, до яких належать вхідні комунікаційні вузли (вестибюлі, сходові простори), подвір'я, об'єкти торговельного призначення, зокрема пасажі, приміщення обслуговувального, конторського та виробничого характеру. Особливо цінну інформацію дає дослідження вхідних приміщень, які найкраще збереглися у структурі житлових багатоповерхових будинків та створюють адекватне враження від історичного інтер'єру споруди. Автентичні елементи у громадських просторах торговельно-побутового призначення, на жаль, майже не збереглися через коротший цикл оновлення і інтенсивніший тиск модернізації на ці об'єкти. Сьогодні необхідно вирішити проблеми взаємозв'язку житлових структур історичної забудови з вбудованими в них об'ємами громадського призначення та визначити планувальні, об'ємні, композиційно-стильові принципи формування цієї архітектури.

Актуальність теми дисертаційного дослідження визначається такими основними положеннями:

1. У зв'язку з економічним розвитком та утвердженням української державності актуалізується проблема збереження і реставрації пам'яток, які є важливою складовою духовної та інтелектуальної спадщини.
2. Відповідно до комплексної державної програми збереження історичної забудови м. Львова як пам'ятки ЮНЕСКО, актуальними питаннями як для міста, так і для України загалом, є розроблення чіткої програми дій щодо створення правових, організаційних та матеріально-технічних засад збереження і використання пам'яток архітектури та цінної забудови міста.
3. Практичні задачі збереження, реставрації та відтворення архітектури рубежу

XIX – XX ст. вимагають її детального вивчення, аналізу і систематизації, оскільки недостатнє висвітлення процесу та закономірностей формування архітектури громадських просторів в структурі житлової забудови цього періоду негативно відбиваються на її збереженні та можливості ефективної охорони.

4. Під час вирішення проектних задач, пов'язаних із реконструкцією, модернізацією і реставрацією громадських просторів в структурі житлових будинків, які є водночас приватними ареалами мешканців житлового багатоквартирного будинку і просторами спільного користування, виникають конфлікти між задачами збереження архітектурно-історичної спадщини та ініціативою власників, права яких в новій соціально-економічній ситуації значно розширились, особливо внаслідок приватизації нерухомості. У зв'язку з цим необхідно з'ясувати наукові підстави для регулювання ставлення власника чи орендаря до пам'яток архітектури.

5. Сьогодні не існує науково-методичного забезпечення проектною та реставраційною практики організації громадських просторів у житлових спорудах, побудованих на рубежі XIX – XX ст.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Напрямок дисертаційного дослідження збігається з напрямом наукової діяльності кафедри дизайну та основ архітектури Національного університету “Львівська політехніка”: “Вивчення дизайну довкілля, мистецької спадщини України та розвитку творчого мислення архітектора і дизайнера”, діяльністю львівського фонду “Збереження історико-архітектурної спадщини м. Львова”, комплексною програмою збереження історичної забудови м. Львова (постанова Кабінету Міністрів України від 15 листопада 1997 р. № 1266) та загальноукраїнською програмою “Про охорону культурної спадщини” згідно із Законом України.

Мета дослідження полягає у визначенні основних принципів формування та збереження архітектури громадських просторів у структурі житлових будинків Львова рубежу XIX – XX ст.

Задачі дослідження:

1. Проаналізувати стан вивченості проблеми, систематизувати та узагальнити результати попередніх досліджень, визначити основні напрямки дослідження і вибрати загальнонаукові методи для його проведення.

2. Розробити комплексну методикку визначення основних принципів формування та збереження архітектури громадських просторів у структурі житлових будинків.

3. Визначити основні чинники впливу на формування архітектури громадських просторів у житлових будинках Львова рубежу XIX – XX ст., основні тенденції розвитку громадських просторів та особливості вирішення залежно від розташування будинків у планувальній структурі міста. Розробити типологічну класифікацію об'єктів.

4. Визначити планувальні, об'ємно-конструктивні, стилістичні та композиційні

принципи формування архітектури громадських просторів в структурі житлових будинків рубежу XIX – XX ст.

5. Провести порівняльний аналіз архітектурних вирішень громадських просторів житлових будинків Львова та інших міст, виявити основні закономірності, відмінності та особливості їхнього розвитку.

6. Визначити основні принципи збереження громадських просторів, критерії їхньої цінності та розробити рекомендації щодо реставрації і модернізації архітектури громадських просторів в історичній житловій забудові Львова в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження – архітектура громадських просторів в структурі житлових будинків Львова рубежу XIX – XX ст.

Предмет дослідження – передумови розвитку, принципи і закономірності формування громадських просторів житлових будинків (рис. 1).

Хронологічні та територіальні межі дослідження – період розвитку житлової забудови Львова рубежу XIX – XX ст., один із найактивніших періодів містобудівельного та архітектурного розвитку міста, зумовлений технічно-промисловою революцією та столичною функцією Львова.

Методи та методика дослідження. У дисертації використано традиційні загальнонаукові методи камеральних та натурних досліджень, порівняльний, морфологічний, структурний, статистичний, графоаналітичний аналізи, опитування, а також спеціально розроблені методики аналізу та синтезу зібраних матеріалів, комплексного об'ємно-планувального та композиційно-стилістичного аналізів, багаторівневої типологічної класифікації.

Наукова новизна отриманих результатів. Вперше внутрішні громадські простори в структурі історичної житлової забудови Львова рубежу XIX – XX ст. є окремим об'єктом наукового дослідження, у результаті якого виявлено загальну картину формування цієї архітектури. До наукового обігу введено значний обсяг фактичних матеріалів (описано понад 500 об'єктів, обстежено близько 1000 будинків Львова, зроблено більше ніж 3000 фотофіксацій, з них понад 900 фотофіксацій будинків Відня, Вроцлава, Варшави, Кракова). Визначено основні принципи формування архітектури громадських просторів у житлових будинках Львова, причини руйнування та розроблено рекомендації щодо збереження, використання і реконструкції. Виявлено спільні риси і відмінності цієї архітектури у Львові та інших містах.

Практичне значення роботи. Результати дослідження, які доповнюють існуючі відомості щодо житлової архітектури рубежу XIX – XX ст., будуть використані у лекційних курсах для базових спеціальностей “Архітектура” і “Дизайн”, у суміжних дисциплінах – реставрації, мистецтвознавстві, культурології. Натурні дослідження, зібрані фактографічні матеріали, результати аналізу та узагальнення, виявлені закономірності та основні принципи формування архітектури громадських просторів будуть використані як допоміжний матеріал під

час нового проектування, в проектно-реставраційній практиці, у навчальній, довідковій та науковій літературі. Розроблену методику можна використовувати для дослідження громадських просторів інших міст та стилістичних періодів.

Особистий внесок здобувача у працях, надрукованих у співавторстві. У праці [8] за списком, наведеним в авторефераті, внеском автора є збирання та аналіз архівних матеріалів, опрацювання графічних матеріалів, фотофіксація, формулювання висновків.

Апробація результатів роботи. Основні положення та результати дослідження доповідались на конференції молодих вчених “Архітектура та будівництво третього тисячоліття” (Київ, 2002 р.), науковому семінарі польського комітету ІКОМОС (Польща, Варшава, 2002р.), III Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (Київ, 2003 р.), Конференції молодих учених “Сучасні тенденції в архітектурі та будівництві України” (Київ, 2003 р.), III Міжнародній науковій конференції “Witraż w architekturze – architektura na witrażu” (Польща, Вроцлав, 2003 р.), Всеукраїнській науковій конференції “Дизайн-освіта 2004” (Харків, 2004 р.), XIV Міжнародній науковій конференції “Історія релігій в Україні” (Львів, 2004 р.), Міжнародній науковій конференції “Witraże w obiektach zabytkowych” (Польща, Мальборк, 2005 р.)

Впровадження. Результати дослідження використано у дипломному проекті “Реставрація вестибюльної групи приміщень в житлових будинках кінця XIX – початку XX століття у Львові”, який нагороджений дипломом I ступеня (XI огляд-конкурс дипломних проектів випускників архітектурних та художніх спеціальностей ВНЗ України, м. Дніпропетровськ, 2002 р.) та дипломом міжнародного конкурсу ім. Я. Захватовича, польського комітету ІКОМОС, (Польща, м. Варшава, 2002 р.); 2) лекційно-практичному курсі “Проектна графіка” (кафедра дизайну та основ архітектури Національного університету “Львівська політехніка”, 2004 – 2005 рр.) і курсових роботах з предметів “Художнє проектування”, “Сучасна скульптурна пластика” (кафедра дизайну та основ архітектури Національного університету “Львівська політехніка”, 2003 – 2005 рр.); 3) у календарному плані реставраційних робіт з відтворення стінописів львівських кам'яниць (благодійний фонд “Збереження історико-архітектурної спадщини Львова”).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 12 праць, з яких 5 – у наукових виданнях ВАК України, 3 – тези доповідей (1 – у співавторстві), 4 – у наукових журналах.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, 5-ти розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, ілюстративної частини. Обсяг дисертації: 165 сторінок основного тексту, з них 57 ілюстративних таблиць, список використаних джерел на 360 позицій, 6 текстових та ілюстративних додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі “Стан вітчизняних та зарубіжних досліджень громадських просторів житлових будинків рубежу XIX – XX ст.” проаналізовано літературні джерела, наукові праці, матеріали конференцій та інтерв’ю, електронні видання, присвячені архітектурі Львова, українських та зарубіжних міст.

Теорія і практика формування та реставрації громадських просторів житлових будинків. Проблему громадських просторів як складової формотворчої частини архітектурного середовища фрагментарно висвітлено у працях із теорії та історії архітектури, дизайну, містобудування¹.

Проблеми експлуатації, збереження, реставрації, реконструкції комунікаційних вхідних просторів та їхніх елементів розкрито у досить обмеженому колі літературних джерел². Багато дослідників піднімали проблему переходу “екстер’єр–інтер’єр”, зупиняючись як на філософсько-символічному і образно-асоціативному значенні порогу, брам в архітектурі, так і на питаннях стилістичного вирішення дверей як важливого елементу споруди³.

В результаті аналізу досліджень, присвячених архітектурі Львова⁴, виявлено, що формування архітектури громадських просторів у структурі житлових будинків рубежу XIX – XX ст. висвітлено недостатньо. В окремих дослідженнях подано значний фактичний матеріал щодо таких елементів внутрішньої архітектурно-композиційної структури, як вітражі, керамічна плитка, фактура поверхонь⁵.

Громадські простори в житлових будинках рубежу XIX – XX ст. фрагментарно досліджено в працях, які торкаються архітектури інших вітчизняних міст⁶. Основними напрямками досліджень є особливості еволюції багатопверхових будівель, їхні планувальні та стилістичні особливості, формування дворового простору.

Окремі елементи громадських просторів у структурі житлових будинків проаналізовано в дослідженнях зарубіжних науковців⁷.

¹ О. Боднар, М. Герасимчук, В. Дідик, М. Дьомін, А. Єфімов, Т. Максим’юк, В. Ніколаєнко, Ю. Рочняк, В. Шимко та ін.

² Г. Аксмани, Л. Х. Бобретські, Л. Бачинська, Р. Габріель, Ф. Гаузе, Г. Гладішев, А. Грушецькі, Т. Кисельова, Я. Левицький, Ф. Нойвірт, Г. Свобода та ін.

³ Л. Гнесь, Д. Грабар, А. Іконніков, Х. Крамарчук, Р. Кріс, Н. Попов, К. Присяжний, Д. Рипинський, В. Тимофієнко, О. Фрейденберг, В. Чепелик, Д. Чінг, С. Шубович, В. Ясевич та ін.

⁴ Ю. Бірюльов, В. Вуйцик, Д. Грабар, Б. і М. Гутовські, І. Жук, І. Котлобулатова, К. Курсіна, С. Лінда, Р. Липка, Б. Мельник, Р. Мих, Р. Могитич, В. Овсійчук, Г. Островський, К. Павловський, В. Проскураков, І. Сьомочкін, Т. Трегубова, Х. Харчук та ін.

⁵ П. Гранкін, Р. Грималок, Т. Казанцева, О. Нога, І. Сьомочкін та ін.

⁶ О. Борисова, А. Власюк, І. Врона, Є. Іванов, О. Ігнатов, І. Ігнаткін, Т. Каждан, С. Кілессо, Б. Кіріков, В. Кіріллово, О. Кіріченко, П. Макушенко, Л. Мещерський, М. Нащокіна, Л. Поліщук, А. Пулін, К. Севастьянов, С. Сімакова, Т. Скібіцька, М. Стаян, Г. Стєрнін, Є. Тиманович, В. Тимофієнко, В. Чепелик, М. Чапенко, В. Ясевич та ін.

⁷ М. Валліс, Й. Гейст, Я. Левіцкі, А. Лео, А. Мораванські, А.К. Ольшевські, І. Поплавська, Я. Пурхля, Д. Рипинські, Р. Саксон, М. Сепіл, Й. Скуратовіч, Б. Тондос, Л. Щурковські, А. Шкурлята, та ін.

Виявлено, що значна кількість досліджень присвячена тим елементам архітектури громадських просторів, які пов'язані з фасадами будинків (брами, вітрини, пасажи), або, які є елементами декору в інтер'єрі (вітражі, кераміка, огорожі). Але комплексне вирішення громадських просторів рядової багатоповерхової забудови рубежу XIX – XX ст., зокрема принципи планувального, композиційного, стилістичного формування цієї архітектури залишаються поза увагою дослідників.

Методи реставрації житлових споруд у працях українських та закордонних дослідників. Внаслідок відсутності цілісного дослідження громадських просторів житлових будинків рубежу XIX – XX ст. та недостатньої науково-методичної бази для проведення в них реставраційно-відновлювальних робіт постала необхідність аналізу праць, присвячених проблемам збереження та реставрації житлових споруд цього періоду.

Проаналізовано еволюційний розвиток поглядів та підходів до реставрації у житлових будівлях. Опрацьовано публікації, які присвячені проблемам і методам збереження, охорони пам'яток архітектури та їхніх комплексів, питанням використання архітектурного середовища⁸. Розглянуто сучасний стан та основні підходи до реставрації житлових споруд, які полягають в оволодінні методами творчості архітекторів минулого, вивченні закономірностей, виявленні національних особливостей⁹. Аналіз теоретико-методологічної бази виявив фрагментарну дослідженість принципів формування архітектури громадських просторів та проблем збереження, реставрації, реконструкції та використання будівель рубежу XIX – XX ст. в історично сформованому середовищі.

У другому розділі “Основні методи та методика дослідження архітектури громадських просторів” розглянуто методики дослідження історичних будівель в архітектурній практиці, із визначенням основних підходів у сучасній методології реставраційних процесів, збереження та охорони. Під час вибору методів дослідження попередньо проаналізовано праці, присвячені методам проектного аналізу, методикам застосованим у дослідженнях окремих пам'яток України та забудови міст Центральної та Західної Європи¹⁰.

Методика дисертаційного дослідження базується на використанні традиційних загальнонаукових методів та комплексній методиці архітектурного аналізу, розробленій автором відповідно до поставлених у дисертації завдань.

На першому етапі дисертаційного дослідження, який включає в себе загальне ознайомлення з проблемою та збирання фактів, використано метод камеральних і

⁸ В. Абизов, М. Бевз, С. Водзинський, А. Гутнов, С. Михайловський, Л. Прибєга, Ю. Раїнський, С. Регає, А. Рудницький, В. Швець, Б. Черкес, З. Яргіна та ін.

⁹ І. Кісєльов, А. Крашенінніков, Л. Мелєрський, М. Міловіднов, Б. Орловський, С. Под'япольський, О. Пруцин, К. Рицарєв, О. Щєнков та ін.

¹⁰ К. Александр, Й. Гейст, Дж.К. Джонс, П. Дреслер, Н. Лешенко, С. Лінда, В. Мироненко, О. Фоменко, О. Чепелик та ін.

натурних досліджень. Методом порівняльного аналізу виявлено масштаби стилістичних невідповідностей екстер'єрів та інтер'єрів житлових будинків, зміни у розвитку громадських просторів: відмінності проектних рішень від реальних споруд; втрати первісного декору та елементів. Методи аналізу та узагальнення вихідних матеріалів застосовано для систематизації теоретичних концептуальних розробок, архівних документів, натурних даних, виявлення найбільш репрезентативних об'єктів за критеріями повторюваності, унікальності, збереженості об'ємно-планувальної структури та первісних автентичних елементів, історичного містобудівельного середовища.

Структурний аналіз забудови використовувався для виявлення містобудівельних змін Львова рубежу XIX – XX ст., визначення основних осередків житлової забудови цього періоду.

Застосовано багаторівневу типологічну класифікацію об'єктів, у результаті якої виявлено основний об'єкт дослідження – вхідні комунікаційні приміщення. Для типологічного і порівняльного аналізів результати обстеження конкретних об'єктів було зведено у таблиці.

Методом морфологічного аналізу визначено об'ємно-планувальні та композиційні особливості архітектури громадських просторів, виявлено їхню еволюцію у планувальній структурі споруд. Для виявлення основних принципів та особливостей вирішення архітектури громадських просторів використано комплексну методику стилістичного та композиційного аналізів.

Для виявлення відмінностей архітектури громадських просторів житлових будинків Львова та інших міст застосовано методи аналізу і синтезу фактичного матеріалу, статистичного опрацювання даних та метод графоаналітичного аналізу. Це дало змогу визначити особливості та принципи формування архітектури львівських громадських просторів.

Рекомендації щодо охорони і реставрації досліджуваних споруд розробляють після оцінювання їхнього існуючого стану, виявлення причин руйнування, відсотка втрат автентичних елементів за допомогою методів натурних досліджень, аналізу факторів, які впливають на процеси збереження та відновлення пам'яток, методики визначення критеріїв цінності пам'яток.

У третьому розділі “Характерні ознаки і типологічна класифікація громадських просторів у структурі житлових будинків Львова” обґрунтовано вибір об'єктів дослідження. Визначено головні чинники формування та відповідні стильові зміни архітектури громадських просторів у структурі житлових будинків Львова рубежу XIX – XX ст. під впливом виробничо-економічних, суспільно-політичних та соціально-культурних факторів, еволюції естетичних уподобань населення в умовах науково-технічного, культурного прогресу та розширення міжнародних контактів (рис. 2).

Розглянуто містобудівельні аспекти формування архітектури громадських просторів, характер змін містобудівельної структури Львова; визначено найбільшу

концентрацію споруд кін. XIX – поч. XX ст. та залежність формування архітектури громадських приміщень від розташування будинків в різних районах Львова, їхнього функціонального зонування та вартості земельних ділянок.

Було визначено характерні ознаки і зміни архітектури громадських просторів житлових будинків Львова рубежу XIX – XX ст.:

- розширення функціонального складу громадських просторів внаслідок активного соціально-економічного розвитку зазначеного періоду. Збільшення масштабів і зміна якості архітектури громадських просторів;

- посилене використання перших поверхів для вбудованих об'єктів торговельно-побутового призначення та ущільнення предметно-просторового середовища;

- влаштування у вхідній групі приміщень вестибюлю, який завершується світлішим об'ємом сходової клітки, або внутрішнім подвір'ям – атріумом;

- розвиток вузлів вертикального зв'язку, а також ширше застосування ліфтів у зв'язку із збільшенням середньої поверховості житлових будинків (4–5 поверхів), внаслідок зростання вартості землі і підвищення щільності міської забудови;

- поява великої кількості нестандартних реалізацій, спричинених змінами стильових і естетичних уподобань замовників, що вимагало від архітекторів постійного пошуку нових рішень;

- модернізація об'єктів забудови періоду історизму відповідно до нового рівня вимог (реконструкція фасадів, вбудованих громадських об'єктів, вестибюлів). Одночасно з економічних причин службові приміщення та господарські прибудови, які розміщувались по периметру подвір'я (конюшні, комори), перебудовувалися в житлові флігелі;

- планування та якість житла були пов'язані з розміщенням на ділянці: частина будинку з головним фасадом містила комфортабельніше і дорожче житло, квартири групувались навколо сходових кліток, вестибюльна група приміщень оздоблювалась якісніше. Блоки, розташовані в глибині ділянки, часто призначались для квартир нижчої якості, які відрізнялися вузькими приміщеннями, коридорним або галерейним плануванням, загальним туалетом на сходових клітках чи у прибудові. Громадські простори орієнтувалися на певний рівень достатку клієнтів;

- застосування перед входом невеликої озелененої ділянки. Відступ фасаду від червоної лінії надавав помешканням більшої комфортності, ізолював від все інтенсивнішого транспортного руху;

- тенденція до більшої впорядкованості і ансамблевості забудови. Одночасно забудовувались цілі вулиці, переважна більшість будинків проектувалася одним архітектором, решта споруд часто набували схожих рис, що забезпечувало підпорядкованість вуличного фронту, зокрема розташованих в перших поверхах торговельно-обслуговувальних об'єктів, загальному архітектурному задуму;

- вирішення інтер'єрів із розрахунком на аспективне сприйняття багатой архітектурної пластики, тактильні відчуття форми, матеріалів, фактури, кольору.

Типологічна класифікація громадських просторів у житлових спорудах Львова. Виходячи із задач отримання комплексних характеристик досліджуваних об'єктів, використано принцип багаторівневої класифікації. Архітектуру громадських просторів систематизовано і класифіковано за: функціональним призначенням; розташуванням у житлових спорудах; складом функціонально-планувальних елементів та їхньою об'ємно-планувальною структурою; характером використання простору подвір'я; впливом архітектури громадських просторів на композиційно-образне вирішення споруд; композиційним вирішенням.

У четвертому розділі “Принципи формування та вирішення архітектури громадських просторів у структурі житлових споруд” розкрито основні закономірності планувальних, об'ємно-конструктивних та композиційно-стилістичних вирішень архітектури громадських просторів житлових будинків.

Основні принципи архітектурно-планувальної структури. Розміщення громадських просторів, а особливо вхідних комунікаційних приміщень залежало від характеру планів будинків, які умовно можна поділити на 2 види: розвинуті вглиб ділянки, які мають Г-, Т-, Н-, О- чи найчастіше П-подібну форму плану, з ланцюжковим розміщенням об'єктів торговельно-обслуговувального характеру; будівлі з вузьким корпусом розміщені вздовж вулиці, переважно з простою прямокутною формою плану, кутові – С- та Г-подібні форми, із збільшенням фасадного фронту для об'єктів обслуговування. Залежно від часу побудови планувальна структура торговельно-обслуговувальних об'єктів має такі особливості:

- у період історизму: прості прямокутні в плані приміщення, розташовані з двох боків від головного входу, зазвичай розміщеного у центрі фасаду; ланцюжкове розміщення в глибину будівлі вздовж проїзду;

- у період сецесії: ускладнення конфігурацій приміщень в плані; звільнення від канонів історизму та зародження функціонального підходу до розташування об'ємно-планувальних компонентів будинку.

Планування дворів залежало від величини та конфігурації ділянки, стилістичного періоду.

У плані будинку вхідні вузли розміщуються: у період історизму – переважно у середині об'єму будівлі чи секції; у період сецесії – зміщені відносно головної осі. Вхідна група приміщень в житлових будинках у більшості випадків містить вестибюль і сходову клітку. Метричний аналіз показав, що найпоширенішим розмірним співвідношенням (типове планування) є: для вестибюлів – 1:4; для проїзду – 1:5; для сходової клітки – 1:2. На основі натурних, камеральних досліджень та статистичного аналізу у житлових будинках Львова рубежу XIX – XX ст., було виділено 5 основних типів планувальних рішень комунікаційних приміщень: найчастіше зустрічається тип I (73%), де сходові клітки із фронтально розміщеними сходами знаходяться на поздовжній осі вестибюлю.

Характер розміщення вертикальних комунікаційних зв'язків є таким: будинки

з великими квартирами у головному корпусі зазвичай мають дві сходові клітки (парадну і підсобну); споруди із секційним плануванням мають декілька рівнозначних сходових кліток; іноді сходові клітки виділені в окремий об'єм. У багатоповерхових будівлях із ліфтовою шахтою виділено декілька варіантів її розміщення: домінуюче положення посередині об'єму сходової клітки, зі сходами, розміщеними довкола (найпоширеніший варіант); в окремо розташованій ліфтовій шахті у межах сходової клітки; в шахті за межами сходової клітки.

Об'ємно-конструктивний аналіз

- у період історизму, ранньої фази сецесії: різниця висот поверхів незначна; конструктивно-планувальна схема першого поверху підпорядковується несучим стінам та структурі приміщень типових верхніх поверхів із помешканнями, які мають відносно невеликі площі; чітка схема компонування елементів фасадів.

- у період сецесії: розвиток конструктивних схем, поява нових будівельних матеріалів, технологій спричинили збільшення розмірів приміщень перших поверхів, з меншою залежністю від розміщення житлових кімнат на верхніх поверхах. Громадські установи максимально використовують площу головного фасаду, отримують складніші об'ємні рішення та конфігурацію внаслідок заміни несучих стін на колони.

Найпоширенішою залишається структура з одним головним входом в житловий будинок. Вхідний комунікаційний вузол у більшості житлових споруд повторює об'ємну структуру попереднього історичного періоду: вузький і довгий простір вестибюлю веде на сходову клітку. Вестибюль часто вирішується як самостійний простір із власною системою декорування. За наявності ліфтів використовують такі конструктивні варіанти шахт: металевий каркас із сітчастим огороженням посередині об'єму сходової клітки, довкола розміщують сходи (за достатньої віддаленості від сходових маршів бокові огороження, як правило, відсутні); шахта в глухих кам'яних конструкціях, у межах чи поза межами сходової клітки. Покращання освітлення сходів досягається внаслідок поширення верхніх світлових ліхтарів.

Архітектурно-композиційний аналіз. За результатами проведеного композиційно-стилістичного аналізу, незалежно від періоду спорудження, можна виділити такі класи громадських просторів:

- з примітивним оздобленням, спрощеною композицією або взагалі без декоративних елементів (69%), характерно для будинків на периферії міста.

- в яких створено особливу емоційну атмосферу за допомогою живопису, скульптури, творів ужиткового мистецтва; інтер'єр стилістично і художньо відповідає загальному композиційно-образному вирішенню споруди (31%).

Виділено такі особливості впливу громадських просторів на композиційне вирішення фасаду споруди:

- історизм: акцентування головного входу ризалітами, балконами, еркерами, його розміщення за центральною віссю; влаштування вітрин візуально полегшує

масивність першого поверху;

- сецесія: збагачення пластики фасаду внаслідок влаштування дашків при вході, ганків або заглиблення порталів у ніші; ускладнення форм; зміна ритму фасаду через інший модуль вітрин, вікон, дверей.

Навіть за асиметрії фасаду в архітектурно-композиційних вирішеннях вхідних приміщень домінують чіткі симетричні схеми. Для поздовжніх стін вестибюлю характерно використання принципу горизонтального та вертикального тридільного членування площини. Для стін вхідних приміщень характерні такі засоби декорування: історизм – застосування ліпнини, щільність декору на перетині осей; сецесія – ліпнина, розпис (ритмічне розміщення елементів, заповнення великих площин декором), кераміка, штучний камінь. Стіни сходових кліток оздоблюються рідко.

У результаті дослідження підлог було виявлено такі основні принципи і закономірності їхнього вирішення: переважно матеріалом покриття була керамічна плитка, яка відрізнялася за фактурою поверхні (гладенькі, рифлені), за характером рисунку, за колористикою. Визначено 7 основних схем вкладання за рисунком керамічних плиток.

Стелі вестибюлів і сходових кліток за способами їхнього декорування поділяються на такі види: без оздоблення; оздоблені ліпниною; оформлені розписами; із світловими ліхтарями. Деталі стають основним елементом стилетворення, головними акцентами інтер'єру, відрізняються різноманітністю.

Порівняльний аналіз архітектури львівських та європейських громадських просторів показав, що значний відсоток житлових споруд Львова рубежу XIX – XX ст. сформувався під впливом віденської архітектурної школи. Основні запозичення в архітектурі громадських просторів: планувальна структура – сходові клітки розміщуються на одній осі з вестибюлем; в об'ємно-конструктивних вирішеннях – розмежування об'ємів складових частин вхідних приміщень; у композиційно-образних рішеннях – декоративні мотиви, сюжети; використання активних в естетичному відношенні елементів. Відмінності: львівські громадські простори відрізняються меншою кількістю декору; відокремленням житлової і громадської функцій; менше заглиблюються об'єкти торговельно-обслуговувального характеру в об'єм споруди.

У п'ятому розділі “Значення та роль архітектури громадських просторів житлових будинків рубежу XIX – XX ст. сьогодні і рекомендації щодо їх збереження та реставрації” розкрито важливість житлових будинків періоду на межі XIX – XX ст., які формують самобутнє обличчя міста і являють значну цінність як туристичний об'єкт та як складова частина інтелектуальної та духовної спадщини нації, приваблюючи не тільки спеціалістів, але й вітчизняну і зарубіжну громадськість. Крім того, ця забудова має науково-пізнавальну цінність, адже саме у цей період зароджуються принципи функціоналізму, який надалі отримав свій потужний розвиток.

Для вирішення проблем, пов'язаних із використанням та збереженням архітектури громадських просторів, виділено і сформульовано основні причини її знищення: юридична незахищеність; реконструкції приміщень у перших поверхах внаслідок експансії комерційної сфери; прокладання комунікацій; непрофесійні ремонтні роботи; санітарна побілка з ігноруванням задач збереження історичних архітектурних елементів; заміна автентичних елементів ерзацами; фізичне зношування; акти вандалізму, розкрадання; порушені умови експлуатації.

На основі зазначених вище причин знищення архітектури громадських просторів у структурі житлових будинків Львова рубежу ХІХ – ХХ ст. визначено необхідні умови для їхнього збереження:

- законодавчі: привести існуюче законодавство у відповідність до умов, коли частина об'єктів охорони передається у приватну власність і в оренду з накладанням на них обов'язків підтримувати його у приписаному стані; законодавчо закріплений порядок виконання проектних і ремонтно-реставраційних робіт на об'єктах охорони тільки ліцензованими організаціями.

- економічні: необхідність використання, крім державних, приватних коштів; оптимізація витрат шляхом більш коректного і адресного визначення дійсної цінності об'єктів охорони; використання сучасних будівельних технологій у ситуаціях, коли це не призведе до втрати автентичних елементів.

- професійні: науково-методичне та інформаційне забезпечення оцінки, проведення реставраційних і відновлювальних робіт; фахова аналіз історико-архітектурної цінності об'єкта міждисциплінарними комісіями; державна підтримка закладів, які готують фахівців для сфери реставрації, а також територіальної мережі спеціалізованих проектних та виробничих організацій, які досконало знають місцеву специфіку;

- культурно-просвітницькі: поширення інформації через ЗМІ про цінність культурно-історичної спадщини.

- виробничі: створення спеціалізованої виробничої бази, яка б ґрунтувалась на традиційних технологіях і орієнтувалась на можливість відтворення втрачених елементів; надання ширших повноважень спеціалізованому координаційному та контрольному органу при виконавчій владі, який би забезпечував взаємодію всіх учасників процесу охорони, збереження, відновлення та реставрації історичної забудови.

Рекомендації щодо збереження архітектури громадських просторів. В умовах обмеженого державного ресурсного забезпечення охорони та реставрації історичної забудови втрати об'єктивно неминучі. Крім необхідності залучення недержавних коштів для збереження історичної забудови, актуальною задачею є також оптимізація обсягів об'єктів охорони. Необхідно встановити пріоритети та визначити: що являє собою дійсну цінність для національної історії та культури, а чим можна пожертвувати. Для цього необхідно вдосконалити систему визначення культурно-історичної цінності архітектурних об'єктів, для чого запропоновано такі

критерії комплексного визначення їхньої цінності:

- науково-інформаційний – визначальною є унікальність інформації, носієм якої є об'єкт (якою мірою вона доповнює пробіл у даних): історичної, культурологічної (мистецтвознавчої), архітектурно-типологічної, композиційно-художньої і стильової, інженерно-будівельної, технологічної, краснавчої та ін. Трактуються об'єкта як типового для визначеного періоду і класу споруд; належність до робіт визнаних майстрів; ступінь історичної автентичності пам'ятки;

- соціокультурний (зокрема ідеологічний) – історична архітектура як досягнення національної культури; зв'язок з пам'ятними історичними подіями або історичними відомими людьми; вдоволення естетичних і пізнавальних запитів сучасного суспільства; один із засобів передавання майбутнім поколінням духовних та інтелектуальних досягнень нації, виховання й укріплення національної самосвідомості; складова матеріальної бази для підготовки спеціалістів у галузі збереження історичних цінностей;

- економічний – комерційна перспективність виконання громадських функцій, зокрема для приватного використання. Зіставлена оцінка реставраційних витрат і перспективи їхнього відшкодування під час комерційного використання;

- функціональний – ступінь відповідності структурних характеристик об'єкта сучасним функціональним вимогам за первісним призначенням, а також за альтернативного варіанта використання; адаптивні можливості об'єкта у межах обмежень, які диктуються задачами збереження історичних цінностей;

- структурно-рольовий – в ансамблевій забудові; у збереженні психоемоційного середовища історичної міської забудови; у силуеті чи панорамі міста; у функціональному наповненні визначеного міського простору; в композиційно-образному збагаченні визначеного фрагмента міської забудови; наявність конфліктності з поточними містобудівельними потребами (рис. 3).

Важливою умовою практичного впровадження диференційованого комплексного оцінювання об'єктів є створення міждисциплінарних експертних комісій, які б мали в своєму складі – крім спеціалістів архітектурного та інженерно-будівельного профілю – істориків, культурологів, мистецтвознавців та інших спеціалістів (залежно від стану та власної історії будівлі). Коректно встановити пріоритети можна використовуючи методику кваліметричних експертних оцінок.

За результатами такого оцінювання є можливим встановлення диференційованих режимів охорони – як об'єкта загалом, так і окремих його найцінніших фрагментів (фасадів, окремих інтер'єрів, розписів, вітражів та ін.) та відповідно зменшення цільових витрат на збереження історичної забудови.

Витрати на підтримку у належному стані фрагментів архітектури громадських просторів, які повинні охоронятися, можуть бути перекладені з держави на власників або орендарів. Для цього необхідна відповідна законодавча база, яка б регулювала відносини держави та суб'єктів, які експлуатують об'єкти.

Для забезпечення діяльності фахівців у галузі охорони та реставрації історичної

забудови у Львові необхідно створити відповідні інтегровані інформаційно-пошукові та фактологічні бази даних з доступом через Інтернет. Для їхнього створення можна використати результати дослідження, запропоновані принципи багаторівневої класифікації та класифікаційні ознаки.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Результати аналізу літературних джерел свідчать, що принципи формування архітектури громадських просторів у житлових будинках Львова рубежу XIX – XX століть залишаються поза увагою дослідників, за винятком окремих і несистематичних досліджень частин фасадів (брами, вітрини) та інтер'єрів (вітражі, кераміка, огорожі).

2. Для розв'язання поставлених задач використано загальнонаукові методи дослідження та розроблену авторську комплексну методику, яка передбачає класифікацію, графоаналітичний аналіз зібраних матеріалів та визначення цінності архітектури громадських просторів житлових будинків.

3. Визначено основні тенденції розвитку та особливості архітектурних вирішень комунікаційних просторів і вбудованих торговельно-обслуговувальних об'єктів у житлових будинках залежно від розташування споруд у планувальній структурі міста та факторів впливу: соціально-економічного, функціонального, будівельно-технологічного, історико-культурного, науково-технічного, архітектурно-стильового.

4. Встановлено характерні особливості архітектури громадських просторів житлових будинків Львова рубежу XIX – XX ст.: розширення функціонального складу громадських приміщень у структурі житлових будинків; активне використання перших поверхів; розвиток вертикальних комунікаційних зв'язків; модернізація об'єктів; тенденція до більшої впорядкованості та ансамблевості забудови; залежність вирішення громадських просторів житлових будинків від матеріальних можливостей клієнтів. Розроблено багаторівневу типологічну класифікацію об'єктів за такими критеріями: за функціональним призначенням; за розташуванням в житлових спорудах; за складом функціонально-планувальних елементів та їхньою об'ємно-планувальною структурою; за використанням простору підвір'я; за впливом архітектури громадських просторів на композиційно-образне вирішення споруд; за композиційними вирішеннями.

5. На основі проведених натурних та архівних досліджень встановлено планувальні принципи громадських просторів у структурі житлових будинків: ланцюжкове розташування вглиб будівлі; максимальне використання площі головного фасаду. Виділено 5 основних, найхарактерніших типів планувальних рішень комунікаційних просторів, найпоширенішими є вхідні вузли (тип I), в яких сходові клітки із фронтально розміщеними сходами знаходяться на поздовжній осі вестибюлю (73 %). Основним принципом об'ємно-конструктивних рішень вхідних просторів є розділення об'ємів вестибюлю і сходових кліток.

6. У результаті архітектурно-композиційного аналізу вхідних приміщень визначено наступне: 69% вестибюлів без декоративного оздоблення, або з примітивним оздобленням, спрощеною композицією; найбільш поширеним є тридільний поділ площин. При дослідженні підлог було виявлено такі основні принципи і закономірності їх вирішення: найбільш розповсюдженим матеріалом покриття була керамічна плитка; визначено 7 основних схем вкладання на основі систематизованих різновидів рисунків. Декорування площин ліпниною характеризується симетричними схемами: історизм – найбільша щільність декору на перетині осей, в центральній частині композиції і кутах; сецесія – ритмічне розміщення елементів, заповнення великих площин декором. Визначені основні розмірні співвідношення брам: історизм – 1:2 (1:1,25 – для проїзду); сецесія – 1:3. Вікна сходових кліток використовували у пропорційному відношенні 1:1,5 (розповсюджені вітражі, травлене скло). Класифікаційні таблиці ліхтарів, елементів кріплення килимів, конструктивних та оздоблювальних елементів показують різноманітність видів, і підтверджують, що деталь є основним формуючим елементом стилістики інтер'єрів цього періоду.

7. У результаті порівняльного аналізу архітектурних вирішень громадських просторів житлових будинків Львова, українських та закордонних міст виявлено, що найбільший вплив на формування львівської архітектури рубежу XIX – XX ст. мала віденська школа. Основні запозичення: планувальні і об'ємно-композиційні принципи формування громадських просторів в структурі будинку, вестибюль і сходові клітки на одній осі; характер декоративних мотивів, сюжетів.

8. Визначені основні критерії цінності архітектури громадських просторів (науково-інформаційний, соціокультурний, економічний, функціональний, структурно-рольовий) та протиріччя між задачами збереження пам'яток архітектури та їх адаптацією до сучасних потреб користувачів. Розроблені рекомендації щодо збереження та реставрації пам'яток архітектури громадських просторів в історичній житловій забудові Львова в сучасних соціально-економічних умовах ґрунтуються на отриманій в результаті дослідження інформаційній базі, виявлених причинах знищення, визначенні критеріїв цінності забудови, і будуть враховані під час розробки програм з реставрації архітектурної спадщини Львова.

**Публікації автора за основними положеннями та результатами дисертації
Наукові фахові видання України**

1. Лисенко О.Ю. Проблеми та перспективи розвитку вестибюльних груп приміщень у житлових будинках Львова // Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель. Спец. випуск. – КиївЗНДІЕП, 2003. – С. 248-250.
2. Лисенко О.Ю. Архітектура вестибюльної групи приміщень у житлових будинках кін. XIX – поч. XX ст. у м.Львові як вираження соціальної ідеології // Вісник НУ “Львівська політехніка”. Архітектура. – Львів, 2004. – №505. – С.192-196.
3. Лисенко О.Ю. Дизайн громадських інтер'єрів в житлових будинках кін. XIX

– поч. XX ст. // Вісник ХДАДМ „Мистецтвознавство. Архітектура”. – Харків, 2004 – №3. – С. 86-90.

4. Лисенко О.Ю. Вітраж у львівських кам'яницях на рубежі XIX – XX століть // Вісник Львівського державного аграрного університету. Архітектура і сільськогосподарське будівництво. – Львів, 2004. – №5. – С.239-246.

5. Лисенко О.Ю. Архітектурна організація, конструювання і оздоблення підлог вхідних приміщень у житлових будинках Львова кін. XIX – поч. XX ст. // Вісник Львівського державного аграрного університету. Архітектура і сільськогосподарське будівництво. – Львів, 2005. – № 6. – С.191-198.

Публікації у наукових журналах, тези доповідей.

6. Лисенко О.Ю. Типи планування вестибюльної групи приміщень в житлових будинках другої пол. XIX – поч. XX ст. в районі Новий Світ у Львові // Вісник інституту „Укрзахідпроектреставрація”. – Львів, 2002. – №12. – С. 217-219.

7. Лисенко О.Ю. Перспективи розвитку архітектури вхідних приміщень в житлових будинках // Збірник матеріалів III Всеукраїнської наук.-практ. конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, 25-27.06.2003 р. – Київ, 2003. – С. 56.

8. Łysenko O., Grankin P. Witraż jako detal architektoniczny w dekoracji traktu wejściowego lwowskich kamienic końca XIX i początku XX wieku // Streszczenia referatów „Witraż w architekturze – architektura na witrażu”, 17-18.10.2003 r. – Wrocław, 2003 r. – S.10

9. Лисенко О.Ю. Скульптурна пластика та елементи релігійного характеру у львівських кам'яницях // Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. Книга II – Львів: Логос, 2004. – С.483-489.

10. Лисенко О.Ю. Ліфти у житлових будинках Львова XIX – XX століття // Електроінформ. – Львів, 2004. – №4. – С.44-45.

11. Лисенко О.Ю. Освітлювальні прилади Львова на зламі XIX – XX століть (на прикладі громадських просторів) // Електроінформ. – Львів, 2005. – № 3. – С.49.

12. Łysenko O. Witraże w zabytkowych kamienicach Lwowa // Streszczenia referatów „Witraże w obiektach zabytkowych”, 21-23.10.2005 r. – Malbork, 2005 r. – S.11.

АНОТАЦІЯ

Лисенко Ольга Юріївна “Формування та збереження архітектури громадських просторів у структурі житлових будинків Львова рубежу XIX – XX століть” – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури. Національний університет “Львівська політехніка”, Львів, 2005 р.

Дисертація присвячена виявленню основних принципів формування та збереження архітектури громадських просторів у структурі житлових будинків

Львова рубежу XIX – XX ст. Вперше внутрішні громадські простори є окремим об'єктом наукового дослідження, у результаті якого виявлено загальну картину формування цієї архітектури. На основі комплексного дослідження їхніх планувальних, об'ємних, стилістичних, композиційних рішень та причин руйнування визначено основні критерії культурно-історичної цінності архітектури громадських просторів і розроблено рекомендації щодо збереження, використання, нового проектування.

Ключові слова: принципи формування, громадські простори, архітектура, збереження, структура житлових будинків, історизм, сецесія, реставрація.

АННОТАЦІЯ

Лысенко Ольга Юрьевна “Формирование и сохранение архитектуры общественных пространств в структуре жилых домов Львова рубежа XIX – XX веков” – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата архитектуры по специальности 18.00.01 – Теория архитектуры, реставрация памятников архитектуры. Национальный университет “Львовская политехника”, Львов, 2005 г.

Диссертация посвящена выявлению основных принципов формирования и сохранения архитектуры общественных пространств в структуре жилых домов Львова на рубеже XIX – XX вв. На основе комплексного исследования ее планировочных, объемных, стилистических и композиционных решений определены характерные признаки архитектуры общественных пространств этого периода. Разработана многоуровневая типологическая классификация объектов по таким критериям: функциональное назначение, размещение в жилых домах, состав функционально-планировочных элементов, использование дворовых пространств, влияние архитектуры общественных пространств на композиционно-образное решение домов, композиционные решения. Наиболее полно исследованы входные коммуникационные помещения, как самые сохранившиеся. Выделены пять основных типов их планировочных решений. Самими распространенными являются входные узлы (тип I) у которых лестничные клетки с фронтально расположенной лестницей находятся на продольной оси вестибюля (73 %). Основным принципом объемно-конструктивных решений входных пространств является разделение объемов вестибюля и лестничных клеток. Большинство входных помещений не декорированы (69%). Для продольных стен вестибюлей часто используют принцип деления на три части. Наиболее значимым становится комплексное решение интерьера, проработка деталей.

Наиболее сильное влияние на общественные пространства жилых домов Львова оказала венская архитектурная школа. Было проведено сравнение, определены основные заимствования и различия.

Определены причины разрушения памятников архитектуры, основные критерии ценности архитектуры общественных пространств и разработаны

рекомендации по их сохранению и новому проектированию. Результаты работы, значительную информативно-фактологическую базу можно использовать в реставрационной практике.

Ключевые слова: принципы формирования, общественные пространства, архитектура, сохранение, структура жилых домов, историзм, сецессия, реставрация.

ANNOTATION

Olga Lysenko "Formation and preservation of architecture of public spaces in structure of apartment houses of the late 19-th - early 20-th centuries in Lviv". – Manuscript.

Ph.D. thesis in the field of architecture by speciality 18.00.01 – Theory of architecture, restoration of the monuments of architecture. – National university "Lviv Polytechnic", Lviv, 2005.

The Ph.D. thesis is devoted to revealing of the basic principles of formation and preservation of architecture of public spaces in the apartment houses of the late 19-th - early 20-th centuries in Lviv. On the basis of complex research planning and architectural, stylistic and composite decisions, of the received results the recommendations concerning preservation and new design of public spaces of apartment houses were developed.

Key words: Lviv, principles of formation, public spaces, architecture, preservation, structure of apartment houses, historicism, secession, restoration.

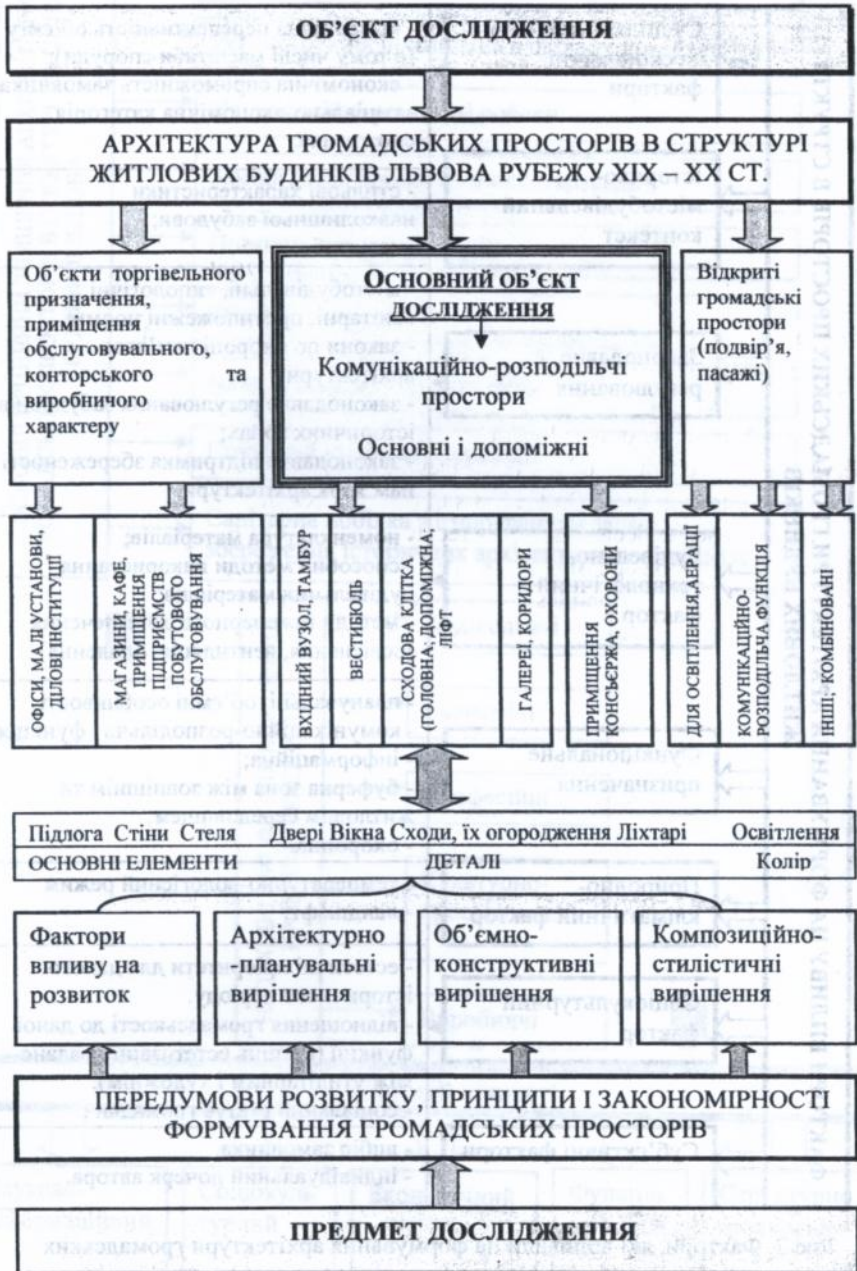

Рис.1. Об'єкт і предмет дослідження

Рис.2. Фактори, які впливали на формування архітектури громадських просторів в структурі житлових будинків рубежу XIX – XX ст. у Львові.

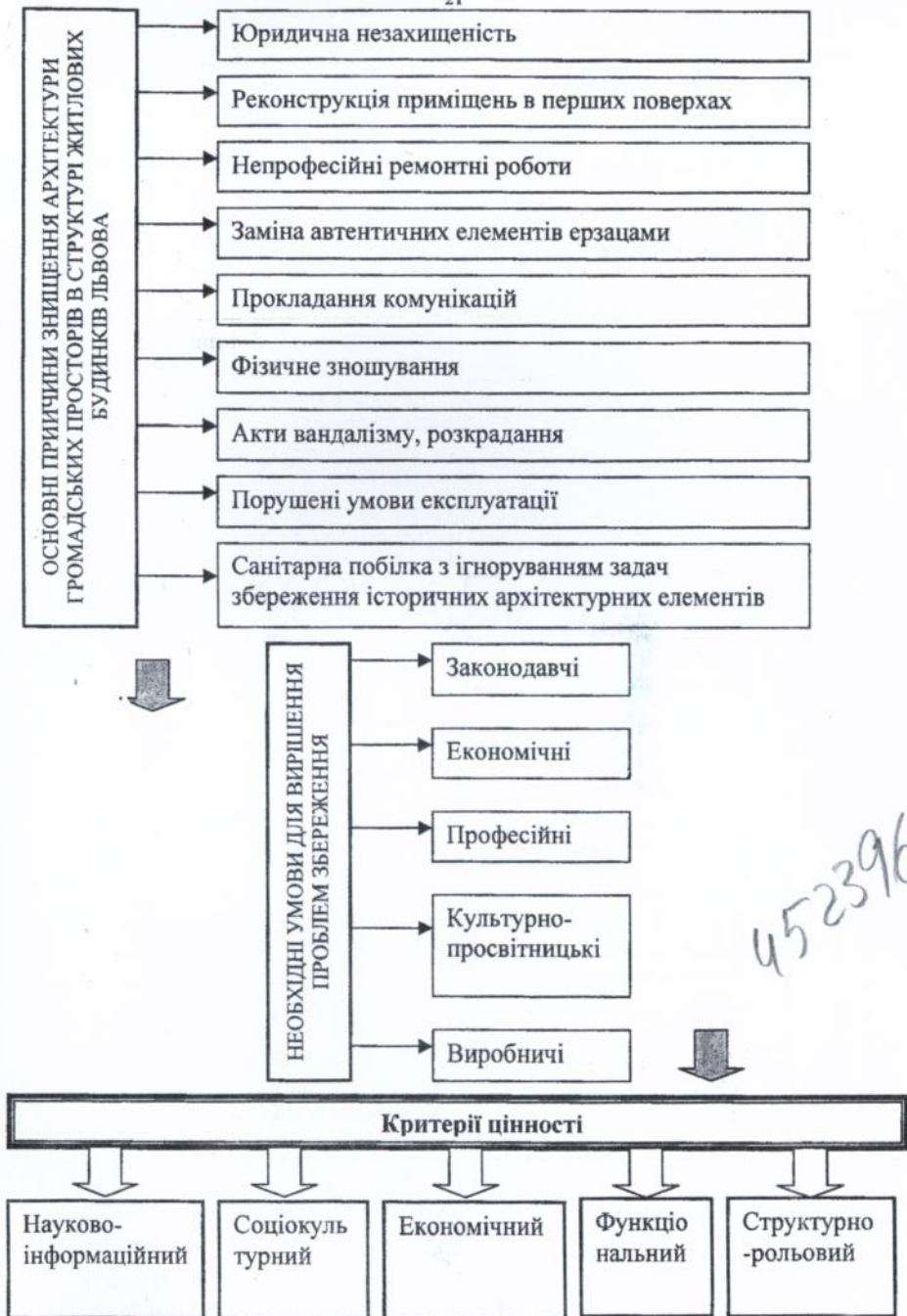

Рис.3. Виявлення причин знищення архітектури громадських просторів у структурі житлових будинків та шляхи вирішення проблеми.

АВ АВ 67.833

Мист.

Підписано до друку 05.05.2006 р.

Формат 60×90 1/16. Папір офсетний.

Друк на різнографі. Умовн. друк. арк. 1,5. Обл.-видав. арк. 0,89.

Тираж 100 прим. Зам. 60346.

Поліграфічний центр

Видавництва Національного університету "Львівський національний університет"

вул. Ф.Колесси, 2, 79000, Львів

Мист

1003